
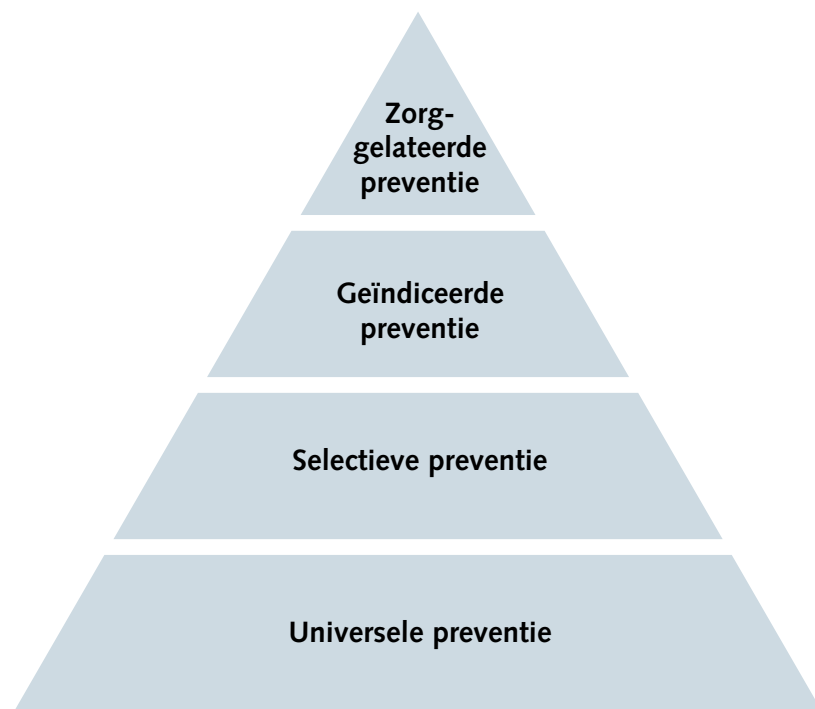

Overzicht aanbod middelenpreventie voor ouders

Het Trimbos-instituut en Verslavingskunde Nederland werken samen aan een samenhangend aanbod voor opvoedingsondersteuning op het gebied van middelenpreventie. Het schema laat het aanbod op middelenpreventie voor ouders zien zoals dat wordt ontwikkeld en uitgevoerd door het Trimbos-instituut en de instellingen voor verslavingszorg in samenwerking met de GGD'en en andere partners. Een uitgebreide toelichting en onderbouwing is te vinden in de position paper 'Naar een samenhangend en dekkend aanbod voor ouders op middelenpreventie'.

Het aanbod bestaat uit een combinatie van campagnes, websites en interventies waarvan een deel erkend is door Loket Gezond Leven (paarse kleur in het schema). Het schema is opgebouwd volgens de principes van 'stepped care' met onderin een laagdrempelig universeel aanbod, in het midden interventies die uitgevoerd kunnen worden op school en in de wijk en bovenin interventies voor specifieke doelgroepen. Het schema heeft verschillende ingangen (gemarkeerd door). Ouders kunnen dus op verschillende manieren 'binnenkomen': via een campagne, maar ook via een ouderbijeenkomst op school of in de wijk. Het schema laat ook zien dat een omgevingsgerichte aanpak en een aanbod op opvoedingsondersteuning de rol van ouders bij middelenpreventie verder kan versterken.

Het schema helpt om eventuele hiaten of knelpunten in het aanbod in kaart te brengen en om professionals te helpen bij het toeleiden naar het best passende aanbod.

Overzicht aanbod middelenpreventie voor ouders

Onderliggende informatie per interventie

NIX18

Doel

De norm versterken dat het gewoon is om tot je 18^e niet te drinken en niet te roken.

Doelgroep

NIX18 richt zich vooral op het bereiken van de omgeving van jongeren tot 18 jaar, waaronder ouders. In tweede instantie richt de campagne zich ook op jongeren zelf.

Aanpak

Ouders hebben een belangrijke rol en voorbeeldfunctie om de norm 'niet drinken en roken tot 18 jaar' te versterken. Ouders krijgen via de campagne informatie over het belang van niet roken en drinken tot je 18de en over hoe zij dit kunnen toepassen. Hierbij worden vijf tips gegeven: Geef zelf het goede voorbeeld, NIX is echt niks, Beperk de beschikbaarheid, Focus op korte termijn risico's en Stimuleer positief gedrag.

Er zijn verschillende (online) materialen voor ouders zoals een magazine, folders, een quiz, een spel en video's.

Uitvoerders

Gemeente, GGD, verslavingszorg en andere professionals.

Beheerder

NIX18 is een initiatief van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en een groot aantal partners.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Geen erkenning.

Werving/toeleiding

Campagne met reclamespotjes en andere ondersteunende materialen.

Social media campagne Helder Opvoeden

Doel

Ouders attent maken op mogelijke opvoedvragen rond uitgaan en middelengebruik en hen passende opvoedtips geven.

Doelgroep

Ouders van jongeren en jongvolwassenen van 12 tot 25 jaar.

Aanpak

Twee á drie keer per week worden er berichten en polls over opvoeding en uitgaan geplaatst op Facebook en Instagram. De berichten sluiten aan bij de actualiteit en door de interactieve opzet en de afwisseling van humor en inhoud wordt een brede doelgroep aangesproken.

Uitvoerders

Trimbos-instituut en DRIIVN.

Ontwikkeling/beheer

Trimbos-instituut.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Geen erkenning.

Werving/toeleiding

De campagne richt zich direct op ouders via Facebook en Instagram.

Website www.helderopvoeden.nl

Doel

Helderopvoeden.nl geeft betrouwbare informatie over opvoeding, middelengebruik en gamen gebaseerd op de laatste stand van de wetenschap.

Doelgroep

Ouders van jongeren van 12 tot 24 jaar met opvoedvragen over middelengebruik en gamen.

Aanpak

Via de website en per telefoon en e-mail wordt informatie en advies gegeven.

Uitvoerders

Trimbos-instituut.

Ontwikkelaar/beheerder

Trimbos-instituut.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Geen erkenning.

Werving/toeleiding

Vanuit de ouderbijeenkomsten van Helder Opvoeden en Helder op School, de algemene infosites en de social media campagne Helder Opvoeden wordt doorverwezen naar de website www.helderopvoeden.nl.

Infowebsites, telefoon en chat Trimbos en verslavingszorg

Trimbos www.alcoholinfo.nl, www.drugsinfo.nl en www.rokeninfo.nl

Brijder www.drugsinfoteam.nl

Jellinek www.jellinek.nl/informatie-over-alcohol-drugs/

VNN www.vnn.nl/meer-over-middelen

Doel

Geven van informatie en advies over alcohol/drugs/roken gebaseerd op de laatste stand van de wetenschap.

Doelgroep

Algemeen publiek (waaronder ouders).

Aanpak

Via de websites, chat, telefoon en e-mail wordt informatie en advies gegeven.

Uitvoerders

Trimbos-instituut, Brijder, Jellinek en VNN.

Ontwikkelaar/beheerder

Trimbos-instituut, Brijder, Jellinek en VNN.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Geen erkenning.

Werving/toeleiding

Geen.

Online cursus Praten met uw kind

Doel

Ouders leren hoe zij moeilijke onderwerpen kunnen bespreken met hun kinderen.

Doelgroep

Ouders van jongeren van 12 tot 24 jaar met opvoedvragen over middelengebruik en gamen.

Aanpak

Een gratis online cursus bestaande uit zes lessen van elk ongeveer 15 minuten.

Uitvoerders

Trimbos-instituut.

Ontwikkelaar/beheerder

Trimbos-instituut.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Geen erkenning.

Werving/toeleiding

De online cursus is te vinden via de website www.helderopvoeden.nl.

Helder op School: Frisse Start

Doel

Voorkomen dat jongeren gaan roken en blowen en het moment waarop jongeren beginnen met alcoholgebruik zo lang mogelijk uitstellen. Ouders stimuleren in gesprek te gaan met hun kind over alcohol, roken en blowen en de NIX-afspraken (niet roken en niet drinken voor je 18de jaar) te maken. De ouderavond vergroot de kennis van ouders over de overgang van groep 8 naar de brugklas, de puberteit, verschillende opvoedstijlen en communiceren met pubers.

Doelgroep

Ouders van leerlingen in de brugklas op het VO.

Aanpak

Het lesprogramma bevat vier lessen (van elk één lesuur) en een ouderavond (twee uur) met de volgende thema's:

Les 1: De overgang naar de brugklas en groepsvorming wordt besproken.

Les 2: Keuzes leren maken aan de hand van een stappenplan.

Les 3: Smartquiz over middelengebruik.

Les 4: Kloppen voor- en nadelen van keuzes wel, of kan er een denkfout in zitten?

Ouderavond: Overgang van het basisonderwijs naar het VO, puberteit, opvoedstijlen en communiceren met pubers.

Uitvoerders

Het lesprogramma wordt uitgevoerd door docenten die de docententraining Helder op School: Frisse Start hebben gevolgd. De docententraining wordt gegeven door preventiewerkers van de IVZ en Gezonde School-adviseurs van de GGD.

Ontwikkeling/beheer

Trimbos-instituut.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Goed beschreven.

Werving/toeleiding

Via een flyer en/of wervingsfilmpje voor scholen en preventiewerkers. Preventiewerkers werven scholen in de regio voor de uitvoering van Helder op School: Frisse Start. Scholen kunnen zich ook zelf melden bij GGD of IVZ.

Helder op School: Samen Fris

Doel

Ouders stimuleren om het gesprek met hun kind over middelengebruik aan te gaan en duidelijke afspraken te maken.

Dit sluit aan bij het gelijktijdige aanbod van Samen Fris voor hun kind dat als doel heeft leerlingen bewust te maken van de risico's van middelengebruik en hun houding en de ervaren sociale norm ten opzichte van middelengebruik te beïnvloeden.

Doelgroep

Leerlingen uit het tweede en derde leerjaar (ongeveer 13-15 jaar) van het regulier voortgezet onderwijs en hun ouders/verzorgers. Er is een praktische variant (vmbo kader/basis, vmbo gl/tl) en een theoretische variant (vmbo gl/tl, havo, vwo) beschikbaar.

Aanpak

Helder op School: Samen Fris bestaat uit een leerling- en een oudergedeelte. Het leerling gedeelte bestaat uit een vierdelige lessenserie over o.a. de risico's van alcohol drinken, roken en blowen. Parallel aan deze lessenserie krijgen ouders/verzorgers ondersteunende informatie via een ouderwebsite en e-mails.

Uitvoerders

De lessenserie wordt uitgevoerd door docenten die de docententaining Helder op School: Samen Fris hebben gevolgd. Deze docententaining wordt gegeven door preventiewerkers van IVZ en Gezonde School-adviseurs van de GGD.

Ontwikkeling/beheer

Trimbos-instituut.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Goed onderbouwd.

Werving/toeleiding

Via een flyer en/of wervingsfilmpje voor scholen en preventiewerkers. Preventiewerkers werven scholen in de regio voor de uitvoering van Helder op School: Samen Fris. Scholen kunnen zich ook zelf melden bij GGD of IVZ.

Ouderbijeenkomst 'Helder Opvoeden'

Doel

Versterken kennis, attitude, vaardigheden en zelf-effectiviteit van ouders bij het voorkomen van middelengebruik en het voorkomen van problemen door middelengebruik.

Doelgroep

Ouders van 15- tot 20-jarigen.

Aanpak

De toolbox bevat verschillende modules voor het samenstellen van een (online) ouderbijeenkomst. Ouders krijgen kennis over de risico's van middelengebruik voor hun kind, informatie over hoe zij als ouder bij kunnen dragen aan het voorkomen van middelengebruik en eventuele problemen ten gevolge hiervan. De ouderbijeenkomst laat zien dat het normaal is om vragen te hebben over opvoeding en middelengebruik en dat er verschillende mogelijkheden voor ondersteuning zijn. De toolbox sluit aan bij de online campagne en website www.helderopvoeden.nl.

Uitvoerders

Preventiewerkers IVZ en GGD.

Ontwikkelaar/beheerder

Trimbos-instituut.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Geen erkenning.

Werving/toeleiding

De werving gaat via scholen, CJG's en welzijnswerk.

Preventief adviesgesprek (ouders)

Doel

Het vergroten van het bewustzijn ten aanzien van de eigen situatie en het versterken van de keuze- en persoonlijke mogelijkheden.

Doelgroep

Volwassenen en jeugd (kinderen of jongeren tot 24 jaar) met (hulp)vragen over psychische klachten en/of verslavingsproblemen van zichzelf of van een persoon uit hun omgeving (bijv. ouders met vragen over hun kinderen).

Aanpak

Het preventief adviesgesprek bestaat uit drie fases:

1. Het huidige beeld: probleem/klachtinventarisatie.
2. Het gewenste beeld: hierin wordt kennis en informatie over psychische gezondheid verstrekt en wordt ingegaan op mogelijke oplossingen of hulpbronnen.
3. De weg vooruit: advies en afronding.

De interventie kan outreachend ingezet worden op locaties zoals de school of een buurthuis.

Uitvoerders

Preventiewerkers van een IVZ of GGZ-organisatie, of de POH-GGZ of huisarts.

Beheerder

Arkin, GGZ.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Goed onderbouwd.

Werving/toeleiding

Mensen die een instelling voor verslavingszorg bellen met vragen of zorgen krijgen een adviesgesprek.

Adviesgesprek Alcohol Jongeren (jongeren en ouders)

Doel

Jongeren van 12 t/m 23 jaar kunnen de risico's van (eigen) alcoholgebruik benoemen en zijn gemotiveerd om hun alcoholgebruik te stoppen of te minderen na het gesprek.

Ouders kunnen risico's van alcoholgebruik van jongeren benoemen en weten hoe zij invloed kunnen uitoefenen op het drinkgedrag van hun kind.

Doelgroep

Jongeren van 12 tot en met 23 jaar met bewust of onbewust risicovol alcoholgebruik en hun ouder(s)/opvoeder(s).

Aanpak

Adviesgesprek Alcohol Jongeren bestaat uit één gesprek, dat uitgebreid kan worden naar twee gesprekken. Daarnaast vindt een gesprek met de ouders plaats. De aanpak is een uitwerking van het preventief contactmoment in het Protocol voor Signalering, Screening en Kortdurende Interventie van Risicovol Alcoholgebruik bij Jongeren.

In het werkgebied van VNN wordt het oudergesprek volgens protocol aangeboden na een alcoholintoxicatie met ziekenhuisopname (18-). Behalve met het ziekenhuis wordt in een deel van het werkgebied ook samengewerkt met Veilig Thuis. Deze kan worden ingeschakeld worden door het ziekenhuis hetgeen het gesprek minder vrijblijvend maakt.

De gesprekken vinden bij voorkeur op een locatie plaats waar de jongere bekend is, zoals thuis of op school. Als die mogelijkheid er niet is vindt het gesprek plaats op de locatie van de verslavingszorginstelling. De interventie kan ook uitgevoerd worden binnen jeugdzorg, CJG's of soortgelijke instellingen.

Uitvoerders

Preventiewerkers van instellingen voor verslavingszorg.

Ontwikkelaar/beheerder

Verslavingszorg Noord-Nederland (VNN).

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Goed onderbouwd.

Werving/toeleiding

Mensen die een instelling voor verslavingszorg bellen met vragen of zorgen krijgen een adviesgesprek.

Oudercursus Help, mijn kind kan niet zonder

Doel

Het verminderen van opvoedstress bij ouders of verzorgers van jongeren (12-23 jaar) met problematisch middelengebruik, door bij de ouders de positieve opvoedvaardigheden te verbeteren.

Doelgroep

Ouders of verzorgers van jongeren (12-23 jaar) met problematisch middelengebruik, ongeacht of het kind hiervoor in behandeling is.

Aanpak

De oudercursus bestaat uit een intake, vier wekelijkse groepsbijeenkomsten van twee uur en na vier weken nog een terugkombijeenkomst van twee uur. In de tussenliggende tijd krijgen ouders thuisopdrachten.

De cursus biedt lotgenotencontact, psycho-educatie en oefeningen gericht op vergroten bewustwording en versterken opvoedvaardigheden.

Eventueel kan de cursus ook online worden gegeven.

Uitvoerders

De cursus wordt uitgevoerd door een preventiedeskundige en een ambulante behandelaar jeugd.

Ontwikkeling/beheer

Brijder Jeugd.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Goed onderbouwd.

Werving/toeleiding

Ouders kunnen zichzelf aanmelden of worden doorverwezen door een professional/hulpverlener.

Een aantal weken voor de start van de cursus worden zij via verschillende kanalen benaderd:

- De ambulante behandelaar jeugd wijst de ouders van het kind dat in behandeling is bij de instelling voor verslavingszorg op de cursus.
- In de regionale media wordt geadverteerd en er wordt aandacht gegeven op de website www.brijderjeugd.nl en sociale media die wordt beheerd door Brijder Jeugd Preventie.
- Preventiedeskundigen van de instelling voor verslavingszorg wijzen ouders op de cursus tijdens een adviesgesprek op kantoor, als een ouder belt of tijdens een ouderavond.
- Ambulante behandelaren jeugd of andere ketenpartners wijzen de ouders op het bestaan van de cursus.
- Ouders vinden de cursus via de website van de instelling voor verslavingszorg.

KopOpOuders Online (website en online cursus)

Doel

De doelstelling van KopOpOuders is dat aan het einde van de cursussen het psychosociaal welbevinden van KOPP/KOV-kinderen is verbeterd door vergroting van de opvoedcompetentie van ouders met psychische en/of verslavingsproblematiek.

Doelgroep

Ouders met psychische en/of verslavingsproblemen en hun partners. Deze ouders hebben minimaal één kind in de leeftijd van 1-18 jaar en een vraag op het gebied van opvoedondersteuning.

Aanpak

KopOpOuders is een online aanbod met twee varianten: de groepscursus en de zelfhulpinterventie. De groepscursus bestaat uit acht gestructureerde wekelijkse online bijeenkomsten van anderhalf uur. Dit gebeurt in een chatbox waarin ouders zelf anoniem kunnen inloggen. De cursus wordt door een preventiemedewerker (GGZ of IVZ) of een hulpverlener begeleid.

Bij de zelfhulpinterventie zijn er vijf modules te volgen op een zelfgekozen tijdstip, waarbij de ouder wel contact kan hebben met een getrainde preventiewerker of hulpverlener. Bij beide varianten ligt de focus op ouderschap en de positieve benadering hiervan.

Uitvoerders

Trimbos-instituut.

Ontwikkeling/beheer

Trimbos-instituut.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Goed onderbouwd.

Werving/toeleiding

Preventiewerkers van IVZ werven ouders voor hun eigen instelling. Ouders kunnen ook zelf op de website terecht komen en zich daar aanmelden.

Positief Opvoedprogramma Triple P

Doel

Triple P is een multi-level programma voor positief opvoeden met als doel het voorkomen en/of verminderen van ernstige gedrags- en emotionele problemen bij kinderen. Dit gebeurt door de kennis, vaardigheden en het zelfvertrouwen van ouders te verbeteren. Het programma biedt een continuüm van vijf interventieniveaus van toenemende intensiteit waarmee ouders informatie en steun op maat kan worden geboden.

- Triple P niveau 1: ouders en opvoeders voorzien van tips en informatie over de opvoeding en ontwikkeling van kinderen.
- Triple P niveau 2: ouders gerichte informatie of advies geven bij veelvoorkomende opvoedingsvragen.
- Triple P niveau 3: competentie en het zelfvertrouwen van ouders bij het opvoeden van kinderen vergroten om gedrags- en emotionele problemen bij kinderen en jongeren te voorkomen, te verhelpen of te verminderen.
- Triple P niveau 4/5: het voorkomen en/of verminderen van ernstige gedrags-, emotionele en ontwikkelingsproblemen bij kinderen door de kennis, vaardigheden en het zelfvertrouwen van ouders te verbeteren.

Doelgroep

- Triple P niveau 1: alle ouders en opvoeders.
- Triple P niveau 2: ouders met een specifieke vraag over het gedrag en/of de ontwikkeling van hun kind.
- Triple P niveau 3: ouders van kinderen (0 tot 18 jaar) met enkelvoudig probleemgedrag, dat niet langer dan 6 maanden bestaat en dat niet verder worden gecompliceerd door gediagnosticeerde stoornissen of een disfunctionele gezinsituatie.
- Triple P niveau 4: Ouders van jeugdigen van 2 tot 16 jaar die het gedrag van hun kind of tiener als problematisch ervaren en om die reden behoefte hebben aan een training in opvoedingsvaardigheden.
- Triple P niveau 5: Ouders van jeugdigen van 2 tot 16 jaar die het gedrag van hun kind of tiener als problematisch ervaren en waarbij niveau 4 onvoldoende resultaat heeft vanwege bijkomende risicofactoren in het gezin.

Aanpak

- Triple P niveau 1: publiekscampagne en ouders waar nodig toeleiden naar instellingen.
- Triple P niveau 2: kort adviesgesprek en lezingen, aangevuld met schriftelijke informatie.
- Triple P niveau 3: korte interventie (ongeveer 80 minuten verdeeld over vier sessies, of workshops van 2 uur) die ouders helpt een gerichte opvoedaanpak te ontwikkelen om met enkelvoudig probleemgedrag of vaardigheidstekort om te gaan.
- Triple P niveau 4: individueel begeleidingstraject (Triple P Standaard) of een groepsinterventie (Triple P Oudercursus) bestaande uit acht tot tien sessies die bij voorkeur in een wekelijkse frequentie worden doorlopen. Er is een versie voor ouders van jongere kinderen (2-12 jaar) en voor ouders van tieners (12-16 jaar).

Triple P niveau 5 (Triple P Plus) kan alleen in combinatie met niveau 4 worden aangeboden en omvat drie losstaande modules van elk drie sessies die facultatief kunnen worden ingezet, met een afrondende module van één sessie aan het einde. De werkwijze van Triple P niveau 4/5 is een combinatie van informatieoverdracht, video-instructie/modeling, actief leren met behulp van oefeningen uit het bijbehorende werkboek en het oefenen van vaardigheden in rollenspel en/of thuisopdrachten.

Uitvoerders

Triple P niveau 4/5: professionals die zich in hun werk bezighouden met ambulante hulp aan ouders en gezinnen met opvoedproblemen vanuit jeugdwijkteam, school-maatschappelijk werk, een instelling voor geïndiceerde jeugdhulp of jeugd GGZ, MEE, speciaal onderwijs, gespecialiseerde thuiszorg.

Ontwikkeling/beheer

Triple P International, in Nederland beheerd door Families Foundation.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Triple P niveau 3 en Triple P niveau 4/5: effectief volgens eerste aanwijzingen.

Werving/toeleiding

Door middel van het multi-level programma kunnen ouders via publiekscampagnes (niveau 1) en de jeugdgezondheidszorg en Centra voor Jeugd en Gezin (niveau 2) toegeleid worden naar de niveaus 3, 4 en 5.

Opvoeden in een Kansrijke Omgeving (OKO)

Doel

Met Opvoeden in een Kansrijke Omgeving (OKO) creëren gemeenten een positieve leefomgeving voor jongeren die bijdraagt aan het voorkomen van middelengebruik en het versterken van de mentale gezondheid.

Doelgroep

Iedereen die betrokken is bij opgroeiende jeugd van 10 tot 18 jaar.

Aanpak

OKO maakt gebruik van een tweejaarlijkse cyclus bestaande uit vier stappen: monitoring, terugkoppeling en dialoog, beleidsvorming en uitvoering. Bij monitoring wordt met onderzoek onder jongeren in het voortgezet onderwijs in kaart gebracht hoe het met de jongeren gaat en welke risico- en beschermende factoren in de omgeving aanwezig zijn. Tijdens de terugkoppeling en dialoog wordt bepaald welke op welke factoren de aanpak gericht moet worden. Bij beleidsvorming worden passende interventies en activiteiten gekozen die vervolgens worden uitgevoerd en geëvalueerd.

Uitvoerders

Gemeenten in samenwerking met zoals scholen, sport en cultuur, ouders en preventieprofessionals.

Ontwikkeling/beheer

Trimbos-instituut.

Erkenningsniveau databanken Effectieve Jeugdinterventies en Centrum Gezond Leven

Geen erkenning.

Werving/toeleiding

Gemeenten worden geworven door het Trimbos-instituut en betrekken vervolgens zelf lokale partners.